

Handlingsplan for økt andel klima- og miljøvennlige offentlige anskaffelser og grønn innovasjon

Revidert november 2025

1 Innledning

1.1 Formål og målgruppe

Offentlige anskaffelser er et viktig virkemiddel for det grønne skiftet og for at Norge skal nå våre mål på klima- og miljøområdet. **Formålet** med denne handlingsplanen er å øke andelen klima- og miljøvennlige offentlige anskaffelser og grønn innovasjon og å redusere klima- og miljøfotavtrykket fra offentlig forbruk fram mot 2030, slik at offentlige anskaffelser blir et effektivt klima- og miljøpolitisk virkemiddel. Konkrete mål for å oppnå dette er å redusere skadelig klima- og miljøpåvirkning, fremme klimavennlige løsninger og sirkulær økonomi, og å påvirke nasjonale og globale leverandørkjeder. Dette innebærer at offentlig sektor som kunde etterspør, tar i bruk og utvikler nye miljø- og klimavennlige teknologier, produkter og løsninger, samt unngår anskaffelser som fører til økt miljøbelastning og klimagassutslipp. Offentlige anskaffelser skal bidra til å oppnå Norges klima- og miljømål på en effektiv måte, dvs. mest mulig reduksjon i klima- og miljøbelastning til lavest mulig kostnad.

Handlingsplanen introduserer **åtte hovedgrep** for det videre arbeidet med grønne og innovative anskaffelser. Ambisjonsnivået i handlingsplanen reflekterer ambisjonsnivået i Norges klima- og miljømål. Handlingsplanen gir veiledning til offentlige oppdragsgivere om overordnede prioriteringer og tiltak gjennom anbefalinger, men stiller ikke rettslig bindende krav. Virksomhetene må selv ta de endelige avgjørelsene om hvordan deres anskaffelsespraksis kan bidra til å redusere skadelig miljøpåvirkning og fremme klimavennlige løsninger der det er relevant. Handlingsplanen beskriver også tiltak fra DFØs¹ side for å nå handlingsplanens formål.

Målgruppen for denne handlingsplanen er både offentlige oppdragsgivere,² og DFØ med samarbeidspartnere som er nevnt i handlingsplanen. Kapittel 2 retter seg i hovedsak mot offentlige oppdragsgivere, mens kapittel 3 i hovedsak retter seg mot DFØ med relevante samarbeidspartnere.

Handlingsplanen gjelder for perioden 2021-2030. For å ta høyde for utviklingen innen teknologi, regelverk, politikk, og klima og miljø, er det lagt opp til at handlingsplanen revideres to ganger i løpet av denne perioden. Den første revideringen ble gjennomført i 2024/2025, og den andre vil gjennomføres tentativt i 2027/2028. I **den første revideringen** er handlingsplanen oppdatert i lys av blant annet endringer i anskaffelsesregelverket og nye EU-regelverk om klima og miljø. Det er et større fokus på sirkulær økonomi og innovasjon, og innført et nytt hovedgrep 6 om digitalisering. I lys av at det har kommet strengere regelverk om klima og miljø i anskaffelser (anskaffelsesforskriften § 7-9), bedre muligheter til å analysere etterlevelse gjennom blant annet kunstig intelligens, og at det er kommet flere KOFA-saker som kan gi veiledning, er tidligere hovedgrep 9 om tiltak for bedre oppfølging og etterlevelse ikke videreført som et eget hovedgrep. Tidligere hovedgrep 8 om samarbeid mellom DFØ og forsknings- og innovasjonsmiljøer og hovedgrep 10 om DFØ som veileder for brukerne om tilgjengelige

¹ DFØ er statens fagorgan for økonomistyring, gode beslutningsgrunnlag for statlige tiltak, organisering og ledelse i staten, og offentlige anskaffelser.

² Med offentlige oppdragsgivere menes oppdragsgivere som definert i [lov 17. juni 2016 nr. 73 om offentlige anskaffelser \(anskaffelsesloven - LOA\)](#) § 2 og [forskrift 12. august 2016 nr. 974 om offentlige anskaffelser \(anskaffelsesforskriften - FOA\)](#) § 1-2.

ordninger for økonomisk støtte er inkludert i hovedgrep 3 om grønt kompetanseløft, slik at det nå er åtte hovedgrep i stedet for ti. Det har vært et mål å forenkle handlingsplanen i revideringen.

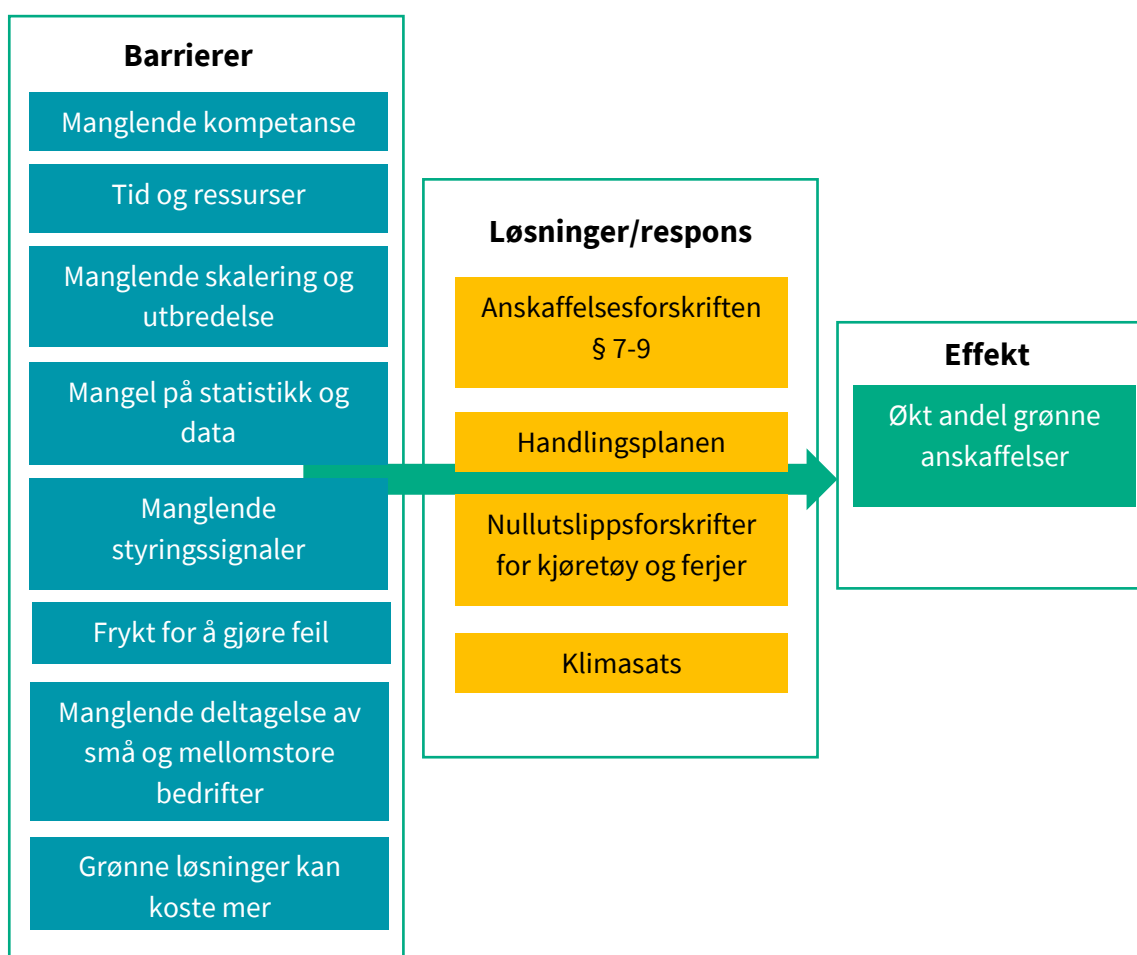
1.2 Sammendrag

Åtte hovedgrep

1. Offentlige oppdragsgivere skal søke å fremme **null- og lavutslippsløsninger og sirkulær økonomi**, og å **unngå helse- og miljøskadelige stoffer**. Dette gjelder spesielt innen de **prioriterte kategoriene**: transport, bygg og anlegg, mat og måltidstjenester, plastprodukter og produkter som inneholder plast, IT, batterier, møbler og tekstiler.
2. **Statlige nøkkelvirkosomheter baner vei** for økt andel klima- og miljøvennlige anskaffelser i viktige markedssegmenter, i kraft av sin kompetanse, størrelse og markedsposisjon.³
3. DFØ gjennomfører **grønt kompetanseløft** for Innkjøps-Norge.
4. DFØ fremmer **digitalisering** som drivkraft for klima- og miljøvennlige anskaffelser.
5. DFØ fremmer tilgang til og bruk av **data** for klima- og miljøvennlige anskaffelser.
6. DFØ viderefører og styrker arbeidet med **lederutvikling** med vekt på klima- og miljøvennlige anskaffelser.
7. DFØ og Leverandørutviklingsprogrammet (LUP) vil bidra til å **reducere barrierene for bruk av innovative anskaffelser**.
8. DFØ og LUP vil hjelpe Innkjøps-Norge til å **bli en mer attraktiv kunde** for leverandører av innovative klima- og miljøvennlige løsninger.

---

³ De statlige nøkkelvirkosomhetene er nærmere beskrevet i kapittel 3.2.

Figuren viser oversikt over barrierer, løsninger og effekter i perioden 2021-2025.

2 Hovedgrep for offentlige oppdragsgivere: de prioriterte innkjøpskategoriene

Hovedgrep 1: Offentlige oppdragsgivere skal søke å fremme null- og lavutslippsløsninger og sirkulær økonomi i prioriterte innkjøps kategorier

2.1 Innledning

De prioriterte innkjøpskategoriene er:

- **Transport**
- **Bygg, anlegg og eiendom (BAE)**
- **Mat og måltidstjenester**
- **IT-utstyr og programvare**
- **Batterier**
- **Møbler**
- **Tekstiler**
- **Plastprodukter og produkter som inneholder plast**

To **tverrgående tema** framheves innenfor de prioriterte kategoriene:

1. **Null- og lavutslippsløsninger**
2. **Sirkulær økonomi**, inkludert unngå helse- og miljøskadelige stoffer⁴

I tillegg omtaler handlingsplanen råvarer og videreforedlede produkter med **avskogingsrisiko** som et ytterligere tverrgående tema.

Tiltaksrammeverket UFF (Unngå, Flytte, Forbedre) er sentralt for sirkulær økonomi og omstilling til et lavutslippssamfunn, og er relevant for både utforming av overordnet politikk og enkelttiltak. UFF-rammeverket innebærer at man så langt det er mulig skal *unngå* aktiviteten som gir utslipp. Dette kan for eksempel innebære å unngå forbruk og redusere reisebehovet. Å *flytte* aktiviteten vil si endre måten den blir gjennomført på. Eksempler på dette kan være å velge bærekraftige reisemåter og plantebasert mat. Å *forbedre* kan for eksempel være å velge produkter med lavest mulig klima- og miljøbelastning. Det er nødvendig å gjennomføre alle tre typer tiltak, og rammeverket kan tilpasses alle sektorer og innkjøpskategorier.⁵

⁴ I stortingsmeldingen om smartere innkjøp også omtalt som miljøgifter, men helse- og miljøskadelige stoffer er mest relevant ved offentlige anskaffelser.

⁵ Denne beskrivelsen av UFF-rammeverket er i hovedsak hentet fra [NOU 2023:25 Omstilling til lavutslipp – Veivalg for klimapolitikken mot 2050](#) s. 50.

Listen av tiltak nedenfor kan være en god huskeliste for oppdragsgivere innen grønne og innovative anskaffelser.

Generelle tiltak:

- **Få oversikt over klima- og miljøbelastningen** knyttet til virksomhetens forbruk gjennom anskaffelser.
- Husk at **den grønneste anskaffelsen er ofte den du ikke gjør**.
- Vurder mulighet for **samarbeid med andre offentlige virksomheter** for egnede innkjøp.
- Sjekk alltid muligheter for **sambruk, vedlikehold, reparasjon, ombruk og materialgjenvinning** innen bygg, møbler, tekstiler og IT.
- Vurder muligheten for **digitale møter** som alternativ til reiser.
- **Still krav i tråd med** forskrift om utslippskrav til kjøretøy ved offentlig anskaffelse til veitransport⁶ (heretter omtalt som «**nullutslippsforskriften for kjøretøy**»), og forskrift om krav til nullutslipp av klimagasser ved offentlig anskaffelse av sjøtransport⁷ (heretter omtalt som «**nullutslippsforskriften for ferjer**»).
- **Still krav om redusert matsvinn og klimavennlig meny** ved innkjøp av kantinetjenester, møtemat, og arrangementer etc.
- Etterspør **merkeordninger** hvor dette er relevant.
- Unngå unødvendig bruk av produkter og materialer med **helse- og miljøskadelige stoffer**.
- Vurder å **kontraktsfeste hvilke data leverandøren skal bidra med**, for eksempel data om klimagassutslipp i verdikjeden,⁸ og hvordan dataene skal overføres.
- Gjennomfør **systematisk markedskartlegging og -dialog** for å kjenne til hvilke løsninger og hvilken teknologi som finnes
- Der løsningene ikke er tilstrekkelig klima- og miljøvennlige: vurder **innovasjonsløp** for å utvikle eller bruke **nye og bedre løsninger**.
- Gi **forutsigbare signaler til markedet**: informer jevnlig om innkjøpsplaner og behov for bærekraftige løsninger for å øke forutsigbarhet og forventninger til markedet i god tid, i flere kanaler.
- Sørg for god **kontraktsoppfølging**. Dette gir bedre måloppnåelse ved at du får kontraktsmessig ytelse, inkludert at klima- og miljøkrav blir overholdt.
- Etabler **retningslinjer, rutiner og systemer** som bidrar til et bærekraftig forbruk (se mer i beskrivelsen av de enkelte kategoriene nedenfor).

2.2 Transport

Offentlige oppdragsgivere anbefales å:

Unngå (reduser transportbehovet):

⁶ Forskrift 20. desember 2022 nr. 2384 om utslippskrav til kjøretøy ved offentlig anskaffelse til veitransport.

⁷ Forskrift 13. november 2024 nr. 3329 om krav til nullutslipp av klimagasser ved offentlig anskaffelse av sjøtransport.

⁸ Slik at oppdragsgiver kan bruke disse tallene til å følge opp leveranser og som bakgrunn for prioritering av klimarelevante anskaffelsestiltak fremover.

- Etablere **digitale møter** som foretrukket alternativ til reise mellom virksomheter eller avdelinger, når fysisk oppmøte ikke er nødvendig.
- **Planlegge møtevirksomhet slik at reisebehov minimeres**, for eksempel ved å vurdere møtefrekvens, slå sammen møter og legge møter etter hverandre.
- **Lokalisere offentlige virksomheter nær kollektivknutepunkter eller i områder med god kollektivdekning**, særlig virksomheter med mange besøkende. Tilrettelegge for **parkering med sykkel**, og avgiftsbelegge parkering av privatbil.
- **Planlegge organisering og lokalisering av virksomheter** slik at enheter med tett samarbeid eller gjensidig avhengighet samles fysisk, og unngå unødig spredning av ansatte på flere lokasjoner der det er mulig.
- Legge til rette for **bruk av hjemmekontor** gjennom enhetlige retningslinjer.
- Ha **gode bestillingsrutiner for levering av varer og tjenester** som blant annet sørger for **færre leveranser**, for eksempel ved å samle bestillinger, minsteordregebyr,⁹ prising av hver levering, påslag for korte leveringsfrister, og redusere antall hurtigleveranser.

Flytte (bruk mindre miljøbelastende transportmidler):

- Bruke **mindre forurensende transport** når det er mulig, for eksempel kollektive løsninger og tog i stedet for fly eller bil.
- **Stille krav til leverandører av reisebyråttjenester** om å tilrettelegge for **enkel bestilling av klima- og miljøvennlige arbeidsreiser**.
- **Optimalisere bruken av kjøretøy internt i virksomheten**, for eksempel ved **deling** av kjøretøy.
- **Tilrettelegge for aktive arbeidsreiser**, for eksempel ved å investere i el-sykler/sykler som de ansatte kan benytte, og gode garderobefasiliteter.

Forbedre (bruk mindre miljøbelastende teknologier):

- Det er pålagt i nullutslippsforskriften for kjøretøy å kjøpe inn utslippsfrie kjøretøy innenfor kategoriene personbil, varebil og buss. Dersom behovet ikke kan dekkes med elektrisk kjøretøy, åpner nullutslippsforskriften for kjøp av **brukt kjøretøy**.¹⁰
- **Stille krav til nullutslipp ved kjøp av transporttjenester**, for eksempel leiebil, kollektiv, og ferjer.¹¹
- **Stille krav til nullutslipp ved leveranse av varer og tjenester**.¹² Dette gjelder både leveranser av varer, massetransport til og fra bygge- og anleggsplasser, og transport av servicetjenester som f.eks. håndverkere og renholdspersonale.

⁹ I Statens innkjøpssenter sin fellesavtale om forbruksmateriell er det blant annet innført minsteordregebyr til oppdragsgiver hvis det gjennomføres ordrer til under 1000 kr. Les mer her: [Aktiv kontraktoppfølging sikrer miljøvennlige vareleveranser i staten | Anskaffelser.no](https://anskaffelser.no/aktiv-kontraktoppfolging-sikrer-miljo-vennlige-vareleveranser-i-staten).

¹⁰ [Forskrift om utslippskrav til kjøretøy ved offentlig anskaffelse til veitransport](https://anskaffelser.no/nnullutslippskrav-til-kjoeretoy-ved-offentlig-anskaffelse-til-veitransport) § 4 første ledd bokstav d.

¹¹ Krav til flytende biodrivstoff i offentlige anskaffelser har minimal klima- og omstillingseffekt. Se Miljødirektoratet (2020) [Vurdering av klimaeffekt av flytende biodrivstoff i offentlige anskaffelser](https://anskaffelser.no/nnullutslipp-ved-kjoep-av-transporttjenester) og <https://anskaffelser.no/nnullutslipp-ved-kjoep-av-transporttjenester>.

¹² Krav til flytende biodrivstoff i offentlige anskaffelser har minimal klima- og omstillingseffekt. Se Miljødirektoratet (2020) [Vurdering av klimaeffekt av flytende biodrivstoff i offentlige anskaffelser](https://anskaffelser.no/nnullutslipp-ved-kjoep-av-transporttjenester) og <https://anskaffelser.no/nnullutslipp-ved-kjoep-av-transporttjenester>.

Vurdere å måle effekter av tiltak: Ved å bruke [Bilparkdata](#)¹³ i kombinasjon med [DFØs effektkalkulator for personbiler](#) og [DFØs effektkalkulator for varebiler](#) kan offentlige virksomheter beregne hvordan tiltak kan redusere kostnader og CO₂-utslipp.¹⁴

2.3 Bygg, anlegg og eiendom

Offentlige oppdragsgivere anbefales å:

- **Lage tilstandsvurdering og vedlikeholdsplaner for eksisterende bygningsportefølje og identifisere om det finnes arealer som dekker behovet** før det vurderes å bygge nytt.
- **Sikre lang levetid:** Dersom nybygg og ny infrastruktur er nødvendig, bør de designes for å vare lenge og bygges sirkulært. Godt vedlikehold, rehabilitering, design og kvalitet som sikrer lang levetid og muligheten for ombruk og materialgjenvinning er viktige tiltak for å redusere uttak av nye naturressurser. Det er også viktig med god kontroll med oppføring og rehabilitering for å hindre byggefeil som skaper avfall og ressursbruk.
- **Effektivisere eksisterende bygg og infrastruktur og redusere arealbruk:** Ved å optimalisere bruken av eksisterende bygninger og infrastruktur med mer sambruk og flerbruk kan man redusere behovet for nybygg og dermed spare ressurser og energi. Kunnskap om naturverdier og ombruk av allerede nedbygde arealer er viktig for bevaring av naturmangfold.
- **Velge materialer og konstruksjonsprinsipper med lav klima- og miljøbelastning:** Bruk av klima- og miljøvennlige materialer, som resirkulert eller ombrukt stål, eller lavkarbonbetong, kan redusere de indirekte utslippene betydelig. Unngå bruk av trevirke med risiko for avskoging og skogforringelse. Oppdragsgiver kan stille krav til materialer, i tillegg til ombruk, gjenvinning, avfallssortering, energieffektivisering etc. Dette er også viktig ved inngåelse av nye leieavtaler når lokalene skal tilpasses for innflytting.
- **Redusere direkte utslipp på byggeplasser og anleggsområder:** Overgang til elektriske eller hydrogenbaserte maskiner kan eliminere direkte utslipp.¹⁵ Bruk av lokale masser og ombruk av stedlige masser kan bidra til redusert transportarbeid. Bedre logistikk og håndtering av ikke-forurensede masser kan også redusere utslippene.¹⁶
- **Energieffektivisere eksisterende bygg og infrastruktur:** Energieffektivisering, lokal fornybar energiproduksjon og økt fleksibilitet i strømforbruket demper belastningen på strømnettet og behovet for nye sentraliserte energiproduksjonsanlegg og distribusjonsnett. Dette gir ytterligere samfunnsgevinster i form av økt ressursutnyttelse, bedre kraftbalanse og redusert natur- og arealinngrep. Gjennom forbrukerfleksibilitet, i

¹³ Data fra kjøretøyregisteret, leasingselskapene og unntaksmeldinger iht. nullutslippsforskriften for kjøretøy¹³ brukes blant annet som operativ styringsdata i DFØs dialog med oppdragsgivere og prioritering av ev. korrigerende tiltak. Dataene gjøres offentlig tilgjengelig i [Bilparkdata](#) og brukes av offentlige virksomheter som grunnlag for forvaltning av deres bilpark og av leverandører av mobilitetsløsninger (f.eks. bilparkadministrasjon) til markedsplanlegging.

¹⁴ En annen måte å måle på kan være «personkm eller tonnkm». *KPI'en for å måle dette kan være personkm; (antall personer x antall km hver person fraktes= personkm.), eks. 1 bil kjører 4 personer, 10 km = 40 personkm, eller tonnkm; (godsmasse «tonn» x transportstrekning «km» = tonnkm.), eks: 5 tonn varer kjøres med lastebil 300 km = 1500 tonnkm.*

¹⁵ Klimatiltak 2025 [T25 Alle nye maskiner til bygge- og anleggsplasser er nullutslipp i 2030 - miljødirektoratet.no.](#)

¹⁶ Klimatiltak 2025 [T24 Bedre logistikk og effektivisering i bygge- og anleggsprosjekter - miljødirektoratet.no.](#)

form av evnen til å styre, lagre og i korte perioder forsyne strømmettet med energi, kan bygg og infrastruktur bidra til å håndtere anstrengte situasjoner i strømforsyningen.¹⁷

- **Velge riktig gjennomføringsmodell og kontraktstrategi** i tidligfase for å fremme nye byggtekniske løsninger. Samarbeid med markedet for å tidlig identifisere de viktigste klima- og miljøtiltakene kan bidra til å fremme klima- og miljøhensyn. Det anbefales å lage gode beslutningsgrunnlag med langsiktig perspektiv, og vurdere miljøbelastning og kostnader i et livssyklusperspektiv (LCC).
- **Etablere rutiner og systemer** for at klima- og miljøhensyn blir ivaretatt i forbindelse med bygge- og anleggsanskaffelser i tråd med tiltakspunktene over.
- **Oppdragsgivere kan bruke DFØs referanseverktøy [Klimagassutslipp for bygg](#)** for å beregne referansenivå for klimagassutslipp fra materialbruk i bygg.

2.4 Mat og måltidstjenester

Offentlige oppdragsgivere anbefales å:

Unngå (for eksempel å redusere forbruk av utslippsintensive varer):

- **Redusere matsvinn:** Etter kostholdstiltaket er dette dét tiltaket Miljødirektoratet har identifisert med nest størst utslippsreduksjonspotensial i jordbrukssektoren.¹⁸ Gjennom redusert matsvinn reduserer man behovet for produksjon av mat, og dermed også utslippene forbundet med produksjon.¹⁹ Forbruk av vann og utslipp knyttet til transport av mat reduseres også.²⁰ Det er særlig mye matsvinn i kategorien frukt og grønt. Krav og kriterier knyttet til matsvinn kan formuleres på ulike måter, for eksempel som krav til å forebygge, kartlegge, redusere og rapportere matsvinn.²¹
- Unngå kjøp av varer som fører til **avskoging og skogforringelse**.

Flytte (for eksempel å etterspørre mat som ikke krever innsatsfaktorer med høye utslipp):

- **Bidra til forbruk i tråd med kostrådene:** Forbruk i tråd med kostrådene er dét tiltaket Miljødirektoratet har identifisert som har størst utslippsreduksjonspotensial i jordbrukssektoren.²² Det vil blant annet innebære at mengden rødt kjøtt bør begrenses til 350 gram per person per uke eller lavere, og at man erstatter rødt kjøtt med for eksempel vegetaralternativer, plantebasert kost eller fisk.²³ Oppdragsgivere bør derfor

¹⁷ Det er gjort studier på potensialet for energibesparelser fra eksempelvis Enova (SINTEF (2021) [Potensial- og barrierestudie. Energitjenester i næringsbygg](#) og Statsbygg: [Ambisiøse energimål i Statsbygg](#). Bruk av DFØs kriterieveiviser, Statsbyggs rådgivningstjeneste for innleie og energisparekontrakter (EPC), og økonomiske støtteordninger gjennom Enova og Husbanken vil bidra til raskere energieffektivisering i offentlig sektor.

¹⁸ [Klimatiltak i Norge: Kunnskapsgrunnlag 2025 - miljødirektoratet.no](#) s. 134, [tiltak J02](#) og [Høring - forslag til lov om forebygging og reduksjon av matsvinn \(matsvinnloven\)](#) s. 55.

¹⁹ [Klimatiltak i Norge: Kunnskapsgrunnlag 2025 - miljødirektoratet.no](#), [tiltak J02](#).

²⁰ [Klimatiltak i Norge: Kunnskapsgrunnlag 2025 - miljødirektoratet.no](#), [tiltak J02](#).

²¹ Folkehelseinstituttet (FHI) (2023) [Kartlegging av hvordan fylker og kommuner arbeider for å fremme et sunt, bærekraftig og klimavennlig kosthold](#), s. 30.

²² [Klimatiltak i Norge: Kunnskapsgrunnlag 2025 - miljødirektoratet.no](#) s. 125, [tiltak J01](#) og [Kostrådene - Helsedirektoratet](#) (2024).

²³ [Klimatiltak i Norge: Kunnskapsgrunnlag 2025 - miljødirektoratet.no](#), [tiltak J01](#).

innføre tiltak, krav og rutiner som begrenser etterspørsel etter og forbruk av rødt kjøtt, og fremmer mer klimavennlig mat.

- Krav til maksimalt klimagassutslipp per rett.
- Reduksjon og effektiv bruk av emballasje, og miljøkrav til selve emballasjen, som krav om emballasje med lavere klima- og miljøbelastning (krav og kriterier knyttet til emballasje er å anse som supplerende til krav og kriterier som har større klima- og miljøeffekt).

Forbedre (for eksempel å endre teknologi og ressursbruk):

- Krav til kjøretøy, frakt og transport for å redusere fossile utslipp
- Sesongbaserte matvarer
- Rabatterte andresorteringsvarer
- Økologiske varer
- Merkeordninger for varer og kantiner
- Klimadata og -merking i bestillingsløsningene

Ha gode interne strategier og rutiner: Klima- og miljøbelastningen til offentlig sektor avhenger ikke bare av krav og kriterier som stilles i en anskaffelse. Det påvirkes også av hvilke rutiner, strategier, forbruksmønstre og valg kjøkkenet og bestilleren har og tar internt i egen virksomhet og drift.²⁴ For eksempel vil det å sette sammen en klimavennlig meny med lavutslippsråvarer og å forebygge og redusere matsvinn, samt kunnskapsformidling, veiledning og kompetanseutvikling gi utslag i hvilke varer som bestilles fra leverandøren.²⁵ Ledelsesforankring, interne rutiner og kompetansehevning av personell og innkjøpsansvarlige vil derfor være viktige tiltak og virkemidler for å redusere klima- og miljøbelastningen.

Vurdere å måle effekter av tiltak, for eksempel knyttet til matsvinn: Måling av forbruk gir verdifull data som kan brukes i klimaregnskap og som utgangspunkt for å utforme ytelsesindikatorer (*key performance indicators*). Oppdragsgivere som vil måle klimagassutslipp fra sitt matforbruk kan bruke data fra DFØs [klimakalkulator for matanskaffelser](#) eller utfordre leverandørmarkedet på å levere informasjon om klimafotavtrykk.

Oppdragsgivere kan også dele opp kontraktene, kjøpe enkeltvarer utenom eller gjøre rammeavtaler ikke-eksklusive, for å gjøre det lettere for små og mellomstore bedrifter å levere til det offentlige. En rekke offentlige innkjøpere har benyttet seg av ordningen for Klimasats-midler, som hjelper dem å kutte utslipp av klimagasser og bidra til omstilling til lavutslippsamfunnet.²⁶

²⁴ Andhov, Marta and Kania, Michal og Mikulic, Sven (2024) [How to Procure Sustainable Food and Include Farmers in Public Procurement? - Legal Constraints and Opportunities](#) s. 86.

²⁵ DFØ: [Bærekraftig kjøp av mat og måltidstjenester](#) og DFØ [Veileder om forebygging og reduksjon av matsvinn](#) og FHI (2023) [Kartlegging av hvordan fylker og kommuner arbeider for å fremme et sunt, bærekraftig og klimavennlig kosthold](#) s. 41. Se også [Miljødirektoratets veileder til klimavennlig meny](#).

²⁶ Miljødirektoratet: [Klimasats – støtte til klimatiltak - miljødirektoratet.no](#).

2.5 IT-utstyr og programvare (IT)

Offentlige oppdragsgivere anbefales å:

For IT-utstyr som bærbare PC-er og mobiltelefoner

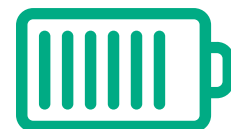
- Ha **strategier, rutiner og systemer** for at eksisterende **IT-utstyr varer lengst mulig**.
- Sørg for at **korte krav til leveringstid ikke fører til klimabelastende flytransport** av produktene.
- Anskaffe **brukt** IT-utstyr.
- Bruke **reparasjons- og oppgraderingstjenester**.
- Bruke **ombruks- og materialgjenvinningstjenester ved avhending** av IT-utstyret.
- Anskaffe nytt IT-utstyr med et **sirkulært design** for lang levetid, reparasjon, og materialgjenvinning.
- **Vurdere å måle effekter av tiltak:** Ved å bruke DFØs [effekt kalkulator for IT-anskaffelser](#) kan offentlige virksomheter beregne hvordan sirkulære tiltak kan redusere kostnader og CO₂-utslipp.

For datasentre, servere og skytjenester benyttet til databehandling

- Vurder hvordan virksomheten kan dekke behovet for IT-tjenester ved bruk av **infrastruktur med en lavest mulig klima- og miljøbelastning**. Dette vil blant annet innebære å legge en **strategi** som vurderer fordeler og ulemper ved å gå over til mer **skybaserte løsninger**.
- Benytte seg av **skyleverandørenes egne klimakalkulatorer**.

2.6 Batterier

Offentlige oppdragsgivere anbefales å:

- **Kreve mest mulig bærekraftige batterier**, for eksempel batterier med høy kvalitet, lang levetid, begrenset utslipp ved produksjon, som er gjenvinnbare, og med begrensninger på helse- og miljøskadelige stoffer.
- **Fremme ombruk og materialgjenvinning** av batterier.

2.7 Møbler

Offentlige oppdragsgivere anbefales å:

- Ha **strategier, rutiner og systemer** for at eksisterende **møbler varer lengst mulig**.
- Anskaffe **brukte** møbler.
- Bruke **reparasjons- og oppgraderingstjenester**.
- Bruke **ombruks- og materialgjenvinningstjenester ved avhending** av møbler.

- Anskaffe nye møbler med et **sirkulært design** for lang levetid, reparasjon, og materialgjenvinning, og **unngå bruk av trevirke med risiko for avskoging og skogforringelse**.
- **Vurdere å måle effekter av tiltak:** ved å bruke DFØs [effektkalkulator for møbelanskaffelser](#) kan offentlige virksomheter beregne hvordan sirkulære tiltak kan redusere kostnader og CO₂-utslipp.

2.8 Tekstiler

Offentlige oppdragsgivere anbefales å:

- Ha rutiner for at **tekstilet ikke går til avhending før endt levetid**.
- Etterspørre **leieløsninger** der det gir klima- og miljøeffekt.
- Etterspørre produkter som kan **ombrukes** internt.
- Fremme **ombruksløsninger og design for lang levetid** når dere har behov for **nye produkter**.
- Stille krav til design for **økt materialgjenvinning**.
- Stille krav til **løsninger for avhending av tekstiler** som fremmer **ombruk**.
- Stille krav til leverandører om å ha en **plan for hvordan de skal ta tilbake tekstiler og hvordan tekstilene skal håndteres videre**.

2.9 Plastprodukter og produkter som inneholder plast

Offentlige oppdragsgivere anbefales å:

- **Redusere bruk av unødvendig plast** og **etterspørre ombruksprodukter**, produkter som inneholder **materialgjenvunnet plast** og plast som kan **materialgjenvinnes**.
- Sørge for at kasserte plastprodukter blir **samlet inn** og **materialgjenvunnet**.
- **Vurdere risikoen for forsøpling og forurensning** ved valg og bruk av plastprodukter.
- Velge **kunstgressbanesystemer uten plastholdig fyllmateriale** omfattet av det **kommende forbudet i Reach-forordningen**.

3 Hovedgrep for DFØ, andre statlige etater og samarbeidspartnere

3.1 Innledning

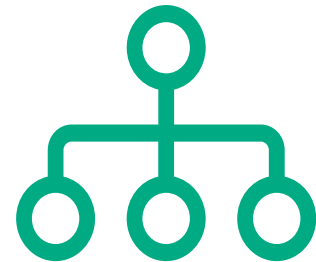
Dette kapitlet retter seg i hovedsak mot DFØ og DFØs samarbeidspartnere, og beskriver de viktigste tiltakene fra DFØs side for å øke andelen klima- og miljøvennlige offentlige anskaffelser og grønn innovasjon.

3.2. Statlige nøkkelvirkosomheter baner vei

Offentlig sektors politikk og praksis har en betydelig signaleffekt i samfunnet. Motstrid i politikk og praksis vil kunne bidra til å undergrave måloppnåelse og ønsket effekt. For å bane vei for klima- og miljøvennlige anskaffelser er det særlig viktig at statlige virksomheter som anskaffer innen kategorier med store volumer og stor klima- og miljøpåvirkning, tar en lederrolle. Statens innkjøp i 2021 stod for omtrent 6 millioner tonn CO₂-ekv.²⁷, som er mer enn kommuner og fylkeskommuner til sammen.

Listen nedenfor gir eksempler på statlige virksomheter som baner vei:

- DFØ
- Forsvarsbygg
- Forsvarsmateriell (FMA)
- Kystverket
- Nye Veier
- Sjøfartsdirektoratet
- Statens vegvesen
- Statsbygg
- Sykehusinnkjøp

3.3. DFØ gjennomfører grønt kompetanseløft for Innkjøps-Norge

Grønt kompetanseløft er DFØs tjenestetilbud og satsning for å bygge kompetanse om klima- og miljøvennlige anskaffelser i Innkjøps-Norge. Formålet er å systematisk bygge kompetanse hos offentlige oppdragsgivere slik at de er i stand til å gjennomføre klima- og miljøvennlige anskaffelser.

Tiltak:

- DFØ vil fortsette å være en pådriver og kompetansesenter for nasjonalt og internasjonalt samarbeid om klima-, miljøvennlige og innovative anskaffelser, inkludert være bindeledd mellom nasjonale aktører og delta blant annet i nordisk, EU og OECD-samarbeid.

²⁷ Menon Economics (2023): [Klimafotavtrykk av offentlige anskaffelser](#).

- DFØ vil fortsette å holde den skriftlige veiledningen på anskaffelser.no oppdatert, brukervennlig og relevant, med sikte på å gjøre denne mer målrettet, lett tilgjengelig og praktisk anvendbar, særlig innen prioriterte klima- og miljøtema. DFØ vil blant annet vurdere om veiledningen kan tilpasses bedre til mindre kommuners behov, og gjennomgå 30-prosentveilederen for å sikre bedre brukerstøtte. I den videre utviklingen av forslag til krav og kriterier vil DFØ også se hen til relevante EU-regelverk på klima- og miljøområdet.
- DFØ vil videreutvikle og spre kjennskap om nettverkene, arbeide for kontinuitet og jevnlig aktivitet, og gjøre mer systematiske evalueringer for alle nettverkene.
- DFØ vil videreutvikle webinarne og seminarne ved å blant annet tilby flere temaspesifikke webinarer/seminarer, særlig på teknisk krevende områder som skytjenester og sirkulære anskaffelser.
- DFØ vil videreutvikle og forbedre sertifiseringsordningen for bærekraft (SOA bærekraft) med mål om at flere tar i bruk delen om bærekraft.
- DFØ vil videreføre sparretelefonen for bærekraftige anskaffelser, og arbeide for tilstrekkelig bemanning og kompetanse for å møte etterspørselen. I tillegg vil vi se på muligheter for å effektivisere tjenesten, og fortsette å bruke innsikten fra henvendelsene i arbeidet med veiledning og støtte.
- DFØ vil fortsette samarbeidet med Miljødirektoratet om å fremme klima- og miljøvennlige offentlige anskaffelser. DFØ vil også fortsette samarbeidet med forsknings- og utdanningssektoren, inkludert å delta aktivt i relevante forskningssamarbeid innenfor klima-, miljøvennlige og innovative anskaffelser, bidra med kompetansehevende tiltak og forslag til mastergradstema for universitets- og høyskolesektoren, ordningen med sommerstudenter i DFØ, og som medlem i styringsgruppen til Anskaffelsesakademiet.
- DFØ vil fortsette å bidra med veiledning om tilgjengelige støtteordninger med relevans for klima-, miljøvennlige og innovative anskaffelser, som Miljødirektoratets Klimasatsordning²⁸ og Enovas støtteordninger.
- DFØ vil arbeide for å måle mer presise effekter av det grønne kompetanseløftet hos oppdragsgivere så vel som samfunnseffekter.
- DFØ vil generelt vurdere kostnader av de ulike satsningsområdene opp mot bruker- og samfunnseffekter, særlig tjenester som er lite brukt som for eksempel SOA Bærekraft.

3.4. DFØ fremmer digitalisering som drivkraft for klima- og miljøvennlige anskaffelser

Digitalisering av offentlige anskaffelser vil si å bruke elektroniske verktøy, basert på standarder, i planlegging, gjennomføring og oppfølging av en anskaffelse.²⁹ Digitalisering er en sentral drivkraft for klima- og miljøvennlige og innovative anskaffelser, både gjennom å skape tilgang til data og muliggjøre videre bruk av data om klima- og miljøpåvirkning. Klima- og miljødata genereres gjennom hele anskaffelsesprosessen.

²⁸ [Klimasats – støtte til klimatiltak - miljødirektoratet.no](#).

²⁹ [Digitalisering av anskaffingsprosessen | Anskaffelser.no](#).

Tiltak:

- DFØ vil fortsette å delta i internasjonale fora for samarbeid om standardisering, som for eksempel EU og Nordisk samarbeid. DFØ vil fortsette å forvalte elektronisk handelsformat (EHF)/Peppol BIS og andre internasjonale standarder ved deltakelse i relevant standardiseringsarbeid. DFØ vil fortsatt være en pådriver for å inkludere data om klima og miljø i EHF/Peppol BIS. Dette omfatter også å delta i piloter på nasjonalt, nordisk eller europeisk nivå med mål om å utveksle og/eller analysere data om klima og miljø mellom leverandører og oppdragsgivere nasjonalt og på tvers av landegrensler.
- DFØ vil styrke veiledning for at oppdragsgivere, systemleverandører og leverandører av varer og tjenester tar i bruk digitale løsninger.
- DFØ vil utforske muligheter for å sammenstille og analysere data fra digital konkurransegjennomføring og digital kontraktsoppfølging med fokus på klima- og miljøkrav og finansiell informasjon. DFØ vil også videreføre arbeidet med hjemmel i regelverk for deling av data.
- DFØ vil tilby publikumstjenester som formidler kunngjøringer og kunngjøringsstatistikk med fokus på klima og miljø. Anskaffelser der en del av formålet er å oppnå redusert klima- og miljøpåvirkning vil bli merket og lar seg søke frem gjennom filter i Doffin basert på digitale transaksjoner fra konkurransesystemer (eForms).

Digitale produktpass skal hjelpe aktører og forbrukere å ta informerte valg, og forenkle arbeidet for tilsvnsmvndiaheter.

3.5. DFØ fremmer tilgang til og bruk av data for klima- og miljøvennlige anskaffelser

Data gir beslutningstakere bedre innsikt i ressursbruk, effektivitet og oppfølging av politiske mål knyttet til klima, miljø og innovasjon. Tilgjengelig og forbedret statistikk, relevante styringsparametere og systematisk bruk av klima- og innkjøpsdata er avgjørende for å kunne prioritere riktig, følge utviklingen over tid og for en mer effektiv bruk av samfunnets ressurser.

Tiltak:

- DFØ vil måle andelen grønne anskaffelser og rapportere på dette til departementene.
- DFØ vil måle offentlige virksomheters modenhet for grønne og innovative innkjøp, måle brukertilfredsheten for produkter og tjenester i grønt kompetanseløft, jevnlig beregne klimaavtrykket fra offentlige anskaffelser, og se på muligheter for å måle sirkulær økonomi (for eksempel bruktkjøp, reparasjon og ombruk) i offentlige anskaffelser innen utvalgte kategorier.

- DFØ vil fortsette å formidle data og statistikk til offentlige virksomheter, beslutningstakere og interessenter slik at de kan se status og gjøre forbedringer av sine grønne og innovative anskaffelser. Dette inkluderer at DFØ vedlikeholder og utvikler verktøy med styringsinformasjon til ledere i offentlige virksomheter.
- DFØ vil foreslå felles indikatorer for klima- og miljøvennlige og innovative innkjøp som offentlige virksomheter selv kan måle og styre på.

3.6. DFØ viderefører og styrker arbeidet med lederutvikling med vekt på klima- og miljøvennlige anskaffelser

En klima- og miljøvennlig anskaffelsespraksis forutsetter en profesjonell anskaffelsesfunksjon, og evnen til å organisere, styre og lede arbeidet med anskaffelser på en helhetlig måte. Anskaffelser bør brukes som et strategisk virkemiddel for å nå virksomhetens klima og miljømål, og ses i sammenheng med overordnet styring og øvrig bærekraftarbeid.

Tiltak:

- DFØ vil videreføre veiledning i bruk av strategi for anskaffelser, inkludert bruk av ulike analyser som forbruksanalyse og selvevaluering. Bruk av rutiner, roller og organisering for å ivareta klima, miljø og innovasjon inngår i veiledningen. Videre vil DFØ videreføre mentorordning for ledere og innkjøpsledernetverket.
- DFØ vil utvikle *dashboard* for klimastyring for å lette tilgangen til relevant styringsinformasjon om klimapåvirkning for ledere. Dette vil kombineres med veiledning i strategisk bruk av data, og etablering av styringsparametere.
- DFØ vil utvikle nye tiltak på flere ledernivåer for å tilrettelegge for at ledere i offentlige virksomheter tar gode beslutninger om bærekraft. Det innebærer å sette ledere i stand til å etterspørre styringsinformasjon og iverksette tiltak som ivaretar grønn omstilling av egen virksomhet. DFØ utvikler podcaster, seminarer og digitale læringspakker for å nå ut til målgruppene.

3.7. DFØ og LUP vil bidra til å redusere barrierene for bruk av innovative anskaffelser

Anskaffelsesundersøkelsen peker på flere forhold som innkjøpsfunksjonen i offentlige virksomheter oppfatter som barrierer for å etterspørre mer grønn innovasjon gjennom anskaffelser. Disse barrierene er godt dokumentert over tid både for statlig og kommunal sektor. For å øke bruken av innovative offentlige anskaffelser er det nødvendig med tiltak som bidrar til å redusere barrierene. Handlingsplanen 2021-2025 hadde hovedgrep 3.6 «DFØ og LUP videreutvikler sin rolle som tilrettelegger for økt samarbeid mellom oppdragsgivere for å utvikle og ta i bruk miljøteknologi og sirkulær økonomi løsninger». Hovedgrepet er valgt

erstattet med hovedgrepet «DFØ og LUP vil bidra til å redusere barrierene for bruk av innovative anskaffelser», hvor samarbeid mellom oppdragsgivere videreføres som tiltak.

Tiltak:

- DFØ har i 2025 lansert et [komplett kompetanseprogram for innovative anskaffelser](#) med tilhørende [e-læringskurs](#). DFØ vil gjøre kompetanseprogrammet tilgjengelig for hele offentlig sektor og utvikle egne ledelse-moduler.
- LUP vil i sitt partnerprogram fortsette å adressere hvordan barrierene for innovative anskaffelser kan bygges ned. Det gjelder både LUPs generelle og fagspesifikke [kompetanseprogram](#). DFØ og LUP skal fortsette å oppfordre til og tilrettelegge for samarbeid mellom oppdragsgivere og fellesanskaffelser for å senke økonomisk og ressursmessig risiko, og tilrettelegge for kompetanseheving.
- DFØ og LUP vil fortsette å tilby operativ støtte i gjennomføringen av innovative anskaffelser for å senke risiko og bidra til kompetanseheving.
- DFØ vil fortsette å lede det nordiske samarbeidsprogrammet innen sirkulære anskaffelser og bærekraftige vareleveranser, hvor offentlige virksomheter kan søke om finansiering til innovasjonsprosjekter.
- DFØ og LUP vil styrke arbeidet med å informere om nye bærekraftige løsninger gjennom [Eksempelbanken for bærekraftige og innovative anskaffelser](#), [FinnLøsning](#)³⁰ og andre relevante tiltak, for å bidra til raskere bruk av nye bærekraftige løsninger.
- DFØ vil fremme norsk deltakelse i EUs programmer med finansieringsmuligheter for innovative anskaffelser.

3.8. DFØ og LUP hjelper Innkjøps-Norge til å bli en mer attraktiv kunde for grønne og innovative leverandører

Offentlige anskaffelser blir bedre av konkurranse, fordi det offentlige får flere og bedre løsninger å velge mellom. Derfor er det viktig å tilrettelegge for flere tilbydere, inkludert oppstartsbedrifter, og lavere terskel for å tilby ny teknologi for mer bærekraftige løsninger. For å få tilgang til den nyeste bærekraftige teknologien og tilrettelegge for grønn næringsvekst trenger offentlige oppdragsgivere å være attraktive også for leverandører av klima- og miljøvennlige løsninger. Handlingsplanen 2021-2025 hadde hovedgrep 3.7 «Inkludering av oppstartsbedrifter innen miljøteknologi i anskaffelsesprosessen i regi av DFØ, Digdir og LUP». Hovedgrepet er valgt erstattet med hovedgrepet «DFØ og LUP hjelper Innkjøps-Norge til å bli en mer attraktiv kunde for grønne og innovative leverandører», som inkluderer oppstartsbedrifter.

Tiltak:

- Kompetansetilbud for oppdragsgivere: DFØ og LUP skal videreutvikle veiledning og kompetansetilbud som viser hvorfor og hvordan offentlige oppdragsgivere kan forenkle og tilrettelegge for anskaffelse av de grønneste løsningene fra de mest innovative leverandørene.

---

³⁰ [Finnløsning](#) er en oversikt over tilgjengelige løsninger som er utviklet med bistand fra LUP.

- Kompetansetilbud for leverandører: DFØ vil lansere kompetansetiltak for oppstartsbedrifter og innovasjonsmiljøer for å bidra til interesse for og kompetanse om offentlige anskaffelser, i samarbeid med oppstartsmiljøene.³¹
- LUP viderefører innsatsen i fellesprosesser med tydelig klima- og miljøprofil. Å samle behov fra flere gjør det mulig å harmonisere funksjonskrav og ytelsesnivåer og øker kommersiell verdi for leverandørene.
- DFØ og LUP fortsetter å utvikle møteplasser og kanaler for å vise fram innovative grønne løsninger, slik at de kan bli kjent og tatt i bruk raskere og av flere. Dette inkluderer webinarer/demo-dager der leverandørene presenterer sine løsninger.
- DFØ og LUP vil videreutvikle [Eksempelbanken](#) og [FinnLøsning](#) for å spre informasjon om nye grønne løsninger og behovene bak.

---

³¹ Med oppstartsmiljøer menes miljøer for oppstartsbedrifter som kan inkludere kontorfellesskap, inkubatorer/akseleratorer, investeringsmiljøer og innovasjonsdistrikter.

